

ANALIZA LIKVIDNOSTI I ZADUŽENOSTI BANAKA

Pulić, Božena

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split / Sveučilište u Splitu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:228:514242>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department of Professional Studies](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU

SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Specijalistički diplomski stručni studij Računovodstvo i financije

BOŽENA PULIĆ

ZAVRŠNI RAD

ANALIZA LIKVIDNOSTI I ZADUŽENOSTI BANAKA

Split, lipanj 2019.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Specijalistički diplomski stručni studij Računovodstvo i financije

Predmet:Financijska analiza

ZAVRŠNI RAD

Kandidat:Božena Pulić

Naslov rada:Analiza likvidnosti i zaduženosti banaka

Mentor:Petra Jakaša

Split, lipanj 2019.

SADRŽAJ:

SAŽETAK	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. REGULATORNI OKVIR POSLOVANJA KREDITNIH INSTITUCIJA.....	4
2.1. Kreditne institucije	4
2.1.1. Banke u Hrvatskoj	4
2.2. Regulatorni okvir kreditnih institucija u Hrvatskoj	8
3. TEMELJNI FINACIJSKI IZVJEŠTAJI BANAKA.....	10
4. POKAZATELJI LIKVIDNOSTI I ZADUŽENOSTI BANAKA.....	13
4.1. Analiza financijskih izvještaja banaka	14
4.2. Pokazatelji likvidnosti banke	16
4.3. Pokazatelji zaduženosti banke	19
5. ANALIZA LIKVIDNOSTI I ZADUŽENOSTI BANAKA	20
5.1. Opis uzorka	20
5.1.1. Koeficijent likvidnosne pokrivenosti.....	24
5.1.2. Odnos danih kredita i primljenih depozita	28
5.1.3. Odnos kapitala i ukupne aktive	32
5.1.4. Odnos obveza i ukupne aktive.....	35
5.1.5. Stupanj samofinanciranja klijenata.....	38
6. ZAKLJUČAK	42
LITERATURA:	44
POPIS TABLICA:	46
POPIS GRAFIKONA:	47

SAŽETAK

Analiza likvidnosti i zaduženosti banaka

Banke su financijske institucije kojima je glavna djelatnost posredovanje u novčanim i kreditnim poslovima. Banka prima novčana sredstva u plog (depozit) i plasira ih u kredite i novčane investicije, baveći se isto i financijskim uslugama. Depozitni i kreditni poslovni najvažnija su obilježja banke, a ona ih obavlja kontinuirano kao svoje temeljne aktivnosti. Prema većini definicija banka je »institucija koja istodobno prima depozite po viđenju i odobrava poslovne kredite«, tj. depozitno-kreditna institucija. Kao predstavnik svih pozajmljivača s jedne i svih uzajmljivača s druge strane, ona uz zadaću prijenosa novčanih sredstava ima i važnu alokativnu, usmjeravajuću funkciju, koja joj omogućuje snažan utjecaj na razvoj nacionalnog gospodarstva. Ostale funkcije banke su: štedna funkcija, funkcija likvidnosti, kreditna, funkcije plaćanja, čuvanja kupovne moći i smanjivanja rizika, gospodarsko-političke funkcije. Uspješnost poslovanja banka je mjerljivo putem mnogih pokazatelja, a dva važna pokazatelja poslovanja banaka su likvidnost i zaduženost. Likvidnost predstavlja sposobnost banke da stvara gotovinu za podmirenje kratkoročnih obveza, a zaduženost nam govori koliko se banka financira iz tuđih, a koliko iz vlastitih izvora. Međutim banke se mogu susresti s problemima likvidnosti i zaduženosti koji za posljedicu mogu imati stečaj banke.

Ključne riječi:banke, depozit, kredit, likvidnost, zaduženost

SUMMARY

Analysis of bank liquidity and indebtedness

Banks are financial institutions whose main activity is mediation in monetary and credit transaction. The bank receives cash deposits (deposit) and invest them into loans and cash investments, and also deals with financial services. Deposit and credit transactions are the most important features of the bank, and they perform them continuously as their core activities. According to most definitions, the bank is a »institution that simultaneously receives sight deposits and approves business loans«, as a deposit-credit institution. As a representative of all lenders on one and all rents, on the other hand, it also has an important allocation and directional function, which gives it a powerful influence on the development of the national economy. Other functions of the bank are: savings function, liquidity function, credit, payment functions, purchasing power and risk reduction, economic and political functions. The performance of the bank is measurable through many indicators, and two important indicators of bank operations are liquidity and indebtedness. Liquidity is the ability of the bank to create cash for settling short-term liabilities, and the indebtedness tells us how much a bank is financed from others and how much from their own sources. However, banks may encounter problems of liquidity and indebtedness that may result bankruptcy of the bank.

Key words: banks, deposit, credit, liquidity, indebtedness,

1. UVOD

Ovaj rad naslova „Analiza likvidnosti i zaduženosti banaka“ bavi se pojmom i poslovanjem kreditnih institucija te pokazateljima likvidnosti i zaduženosti banka. Rad je fokusiran na banke koje su trenutno u stečaju, a analiza će se fokusirati na likvidnost i zaduženost tih banaka prije stečaja i za vrijeme stečajnog postupka. Od svih pokazatelja poslovanja banka definirat će se i analizirati dva važnija koja su prethodno navedena.

Pokazatelji se analiziraju na temelju informacija iz financijskih izvještaja koje omogućuju dobivanje različitih omjera i time pokazuju stupanj uspješnosti poslovanja banke u cjelini i pojedinih komponenata njezine bilance.

Banke se zbog prirode svog poslovanja susreću s različitim rizicima, a prepoznavanje i adekvatno upravljanje tim rizicima pretpostavka su uspješnog poslovanja. Rizik likvidnosti predstavlja opasnost da imovina banke neće moći biti pretvorena u novčana sredstva bez gubitaka i da banka neće moći ispuniti svoje obveze po dospijeću. Zaduženost banke odnosi se na strukturu izvora financiranja imovine, odnosno pokazuje koliko se imovine financira tuđim sredstvima. Adekvatnost kapitala banke je visoko regulirano područje zbog njegove uloge da apsorbira potencijalne gubitke. Osim održavanja propisane razine regulatornog kapitala, upravljanje i adekvatno strukturiranje preostalih, tuđih, izvora financiranja bitno je za uspješno poslovanje banke. Prezaduženost, te neučinkovito upravljanje rizikom likvidnosti može rezultirati nelikvidnošću i nesolventnošću banke, odnosno dovesti do stečaja.

2. REGULATORNI OKVIR POSLOVANJA KREDITNIH INSTITUCIJA

2.1. Kreditne institucije

Kreditne institucije su institucije kojima je Hrvatska narodna banka izdala odobrenje za rad u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama, a čija je djelatnost primanje depozita ili ostalih povratnih sredstava od javnosti te odobravanje kredita za vlastiti račun. Odobrenje za rad sadrži odobrenje za pružanje bankovnih usluga. Odobrenje za rad može sadržavati i odobrenje za pružanje osnovnih i dodatnih financijskih usluga. Nakon dobivanja odobrenja za rad kreditna se institucija može upisati u sudski registar.

U Hrvatskoj postoje tri vrste kreditnih institucija:

- banke,
- štedne banke i
- stambene štedionice.

U sektor kreditnih institucija ne uključuju se banke u likvidaciji i banke u stečaju.

2.1.1. Banke u Hrvatskoj

„Banka je profitna organizacija kojoj je glavni posao nuđenje financijskih usluga. Tradicionalne usluge banke svode se na primanje depozita, koji su joj i izvor sredstava, davanje kredita iz depozita, te pružanje usluga novčanih transakcija. Banke nude različite proizvode koji su fokusirani na poduzeća, stanovništvo ili na državu.“¹

Banka je posebno poduzeće koje posluje posebnom robom odnosno novcem, zbog čega je veći značaj banke u odnosu na druga poduzeća. Banke su kreditne institucije koje se bave poslovima financijskog posredovanja u okvir prikupljanja depozita i davanja zajmova. Postoji nekoliko karakteristika bankarskog poslovanja.

Prva karakteristika bankarskog poslovanja je transformacija sredstava, pri čemu banka transformira kratkoročnu depozitnu pasivu u dugoročnu aktivu.

Sljedeća bitna karakteristika bankarskog poslovanja je ta da se banka pojavljuje kao procjenjivač kreditnog rizika u ime deponenta čija sredstva banka plasira u obliku kredita.

¹ Dostupno na: Moj bankar <http://www.moj-bankar.hr/Kazalo/B/Banka> (29.01.2019.)

Treća karakteristika je depozitni potencijal banke koji se transformira na osnovu depozita velikog broja deponenata, a raspoloživi sredstva plasira u obliku zajmova raznim korisnicima.

Zadnja karakteristika je da je banka kolekcija aktive i pasive u koju ulaze razni financijski instrumenti koji sadrže: kamatnu stopu, rok dospijeca, pokriće.

U bilanci možemo vidjeti financijski položaj banke koji se određuje kao stanje i međuodnos imovine, obveza i kapitala na određeni datum. Račun dobiti i gubitka se odnosi na financijski izvještaj temeljen na prikazu uspješnosti poslovanja banke kroz određeni period i prikazuje sve prihode, rashode te ostvareni financijski rezultat. Preko računa dobiti i gubitna može se saznati je li banka profitabilna ili ne. Iz osnovnih financijskih izvještaja možemo vidjeti razlog osnutka banke a to je dobit. Banka mora plasirati novac (kredite) da bi se mogla ostvariti dobit. Preduvjet plasmana je prikupljanje depozita od štediša.

Cilj osnivanja banke je dobit. Menadžment kreira poslovnu politiku banke. Čimbenici kao što su veličina banke, stanje na tržištu i ponuda utječu na poslovnu politiku banke.

Za banke je od posebnog značenja primjenjivanje:

- Zakona o računovodstvu,
- Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci,
- Zakona o kreditnim institucijama,
- Zakona o porezu na dobit,
- Te raznih odluka i naputaka iz područja bankovnog poslovanja.

Tablica 1: Banke koje imaju odobrenje za rad

Matični broj	Naziv banke
01198947	Addiko Bank d.d., Zagreb
00560286	Agram banka d.d., Zagreb
01326287	Banka Kovanica d.d., Varaždin
03467988	Croatia banka d.d., Zagreb
03337367	Erste&Steiermärkische Bank d.d., Rijeka
03777928	Hrvatska poštanska banka d. d., Zagreb
00971359	Imex banka d.d., Split
03463958	Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag
03019349	Jadranska banka d.d., Šibenik
00675539	J&T banka d.d., Varaždin
03123014	Karlovačka banka d.d., Karlovac
01263986	KentBank d.d., Zagreb
03141721	OTP banka Hrvatska d.d., Split
03726177	Partner banka d.d., Zagreb
03015904	Podravska banka d.d., Koprivnica
03269841	Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb
00901717	Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb
03113680	Samoborska banka d.d., Samobor
01260405	Sberbank d.d., Zagreb
03999092	Slatinska banka d.d., Slatina
03234495	Zagrebačka banka d.d., Zagreb

Izvor: <https://www.hnb.hr> (29.01.2019.)

Tablica 2: Banke u stečaju

Naziv banke	Datum otvaranja stečaja
Tesla štedna banka d.d., Zagreb	30. 3. 2018.
Banka splitsko-dalmatinska d.d, Split	1. 7. 2016.
Nava banka d.d., Zagreb	1. 12. 2014.
Centar banka d.d., Zagreb	30. 9. 2013.
Credo banka d.d., Zagreb	16. 1. 2012.
Alpe Jadran banka d.d., Split	15. 5. 2002
Trgovačko-turistička banka d.d., Split	8. 9. 2000.
Glumina banka, Zagreb	30. 4. 1999.

Izvor: <https://www.hnb.hr> (10.02.2019.)

2.2. Regulatorni okvir kreditnih institucija u Hrvatskoj

Kreditne institucije zbog specifičnosti svog poslovanja posluju prema strogom regulatornom okviru i podliježu superviziji i nadzoru od strane nadležnih tijela. Uspostavljeni bonitetni regulatorni okvir putem odgovornosti i pravila za učinkovito upravljanje rizicima te kapitaliziranost kreditnih institucija pridonosi stabilnosti financijskog sustava u cjelini. Osnovni ciljevi supervizije koju obavlja Hrvatska narodna banka su održavanje povjerenja u hrvatski bankovni sustav te promicanje i očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Ključna uloga kreditnih institucija u financijskom sustavu, kao i njihov utjecaj na nacionalnu ekonomiju, neosporni su. Zbog specifičnosti njihova poslovanja, koje obuhvaća primanje depozita i drugih oblika povratnih sredstava od šire javnosti, poslovanje banaka i općenito kreditnih institucija odvija se prema strogom regulatornom okviru te su one subjekti supervizije i nadzora od strane nadležnih tijela.

„Uspostavljeni regulatorni okvir bankovnog sustava u Republici Hrvatskoj, usklađen s jedinstvenim regulatornim okvirom u EU-u, čijoj harmonizaciji pridonosi Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (EBA), propisuje posebna pravila za sve ključne dijelove poslovanja kreditnih institucija. U kontekstu pridonosenja stabilnosti financijskog sustava u cjelini, kao jednog od važnih zadataka Hrvatske narodne banke, uspostavljen je bonitetni regulatorni okvir koji se primarno sastoji od Uredbe (EU) br. 575/2013 o kapitalnim zahtjevima i Zakona o kreditnim institucijama (kojim je u regulatorni okvir RH prenesena Direktiva 2013/36/EU, tzv. Direktiva o kapitalnim zahtjevima).“² Tim zakonima i propisima se uspostavljaju odgovornosti i pravila za učinkovito upravljanje rizicima, količinu i kakvoću kapitala za pokriće gubitaka koji iz njih proizlaze te javnu objavu sa svrhom unaprjeđenja tržišne discipline, čime se osigurava određena zaštita od financijske krize kao i preduvjet održivoga ekonomskog rasta.

²Dostupno na: Hrvatska Narodna Banka <https://www.hnb.hr> (10.02.2019.)

„Pri obavljanju supervizije Hrvatska narodna banka provjerava zakonitost poslovanja kreditne institucije uključujući organizaciju, strategije, politike, postupke i procedure koje je kreditna institucija donijela radi usklađivanja svojeg poslovanja s propisima, i procjenjuje:

- a) rizike kojima kreditna institucija jest ili bi mogla biti izložena,
- b) rizike koje kreditna institucija predstavlja za financijski sustav, uzimajući u obzir utvrđivanje i mjerenje sistemskog rizika
- c) rizike koji su utvrđeni provođenjem testiranja otpornosti na stres, uzimajući u obzir vrstu, opseg i složenost poslova kreditne institucije.“³

³Dostupno na: Hrvatska Narodna Banka <https://www.hnb.hr> (29.01.2019.)

3. TEMELJNI FINANCIJSKI IZVJEŠTAJI BANAKA

„Kreditna institucija dužna je voditi poslovne knjige, ostalu poslovnu dokumentaciju i evidencije, vrednovati imovinu i obveze te sastavljati i objavljivati godišnje financijske izvještaje i godišnje izvješće u skladu s važećim propisima i standardima struke. Kreditna institucija dužna je poslovne knjige i ostalu poslovnu dokumentaciju i evidencije voditi na način koji omogućuje, u bilo koje vrijeme, provjeru posluje li kreditna institucija u skladu s važećim propisima i standardima struke.“⁴

„Kreditne institucije dužne su sastavljati godišnje financijske izvještaje propisane Zakonom o računovodstvu prema strukturi i sadržaju iz Upute za primjenu Odluke o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja kreditnih institucija i u skladu s odredbama Međunarodnih standarda financijskog izvješćivanja.“⁵

Banke su sukladno Zakonu o računovodstvu razvrstane u skupinu velikih poduzetnika te primjenjuju Međunarodne standarde financijskog izvještavanja.

Banke sastavljaju sljedeće financijske izvještaje:

- izvještaj o financijskom položaju (bilancu),
- račun dobiti i gubitka,
- izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti,
- izvještaj o novčanom toku,
- izvještaj o promjenama kapitala,
- bilješke uz financijske izvještaje.

Bilanca banke sustavni je pregled imovine, kapitala i obveza na određen datum i statički je financijski izvještaj. Sastoji se od aktive i pasive. Aktiva predstavlja imovinu kojom banka raspolaze, a pasiva ukazuje na njeno podrijetlo, koje može biti vlastiti kapital i obveze. Pravilo je da je aktiva uvijek jednaka pasivi, odnosno imovinu čine kapital i obveze. Najznačajniji dio aktive banke predstavljaju krediti nefinancijskim subjektima, a najznačajniji dio pasive banke predstavljaju depoziti nefinancijskih subjekata.

⁴Zakon o kreditnim institucijama čl. 159

⁵Odluka o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja kreditnih institucija – NN 42/2018

Tablica 3: Bilanca banke

Imovina
1. Novčana sredstva, novčana potraživanja od središnjih banaka i ostali depoziti po viđenju
2. Financijska imovina koja se drži radi trgovanja
3. Financijska imovina kojom se ne trguje koja se obvezno mjeri po fer vrijednosti
4. Financijska imovina po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak
5. Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit
6. Financijska imovina po amortiziranom trošku
7. Izvedenice – računovodstvo zaštite
8. Promjene fer vrijednosti zaštićenih stavki u zaštiti portfelja od kamatnog rizika
9. Ulaganja u društva kćeri, zajedničke pothvate i pridružena društva
10. Materijalna imovina
11. Nematerijalna imovina
12. Porezna imovina
13. Ostala imovina
14. Dugotrajna imovina i grupe za otuđenje klasificirane kao namijenjene za prodaju
Obveze
1. Financijske obveze koje se drže radi trgovanja
2. Financijske obveze po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak
3. Financijske obveze mjerene po amortiziranom trošku
4. Izvedenice – računovodstvo zaštite
5. Promjene fer vrijednosti zaštićenih stavki u zaštiti portfelja od kamatnog rizika
6. Rezervacije
7. Porezne obveze
8. Temeljni kapital koji se vraća na zahtjev
9. Ostale obveze
10. Obveze uključene u grupe za otuđenje klasificiranje kao namijenjene za prodaju
Kapital
1. Temeljni kapital
2. Premija na dionice
3. Izdani vlasnički instrumenti osim kapitala
4. Ostali vlasnički instrumenti
5. Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit
6. Zadržana dobit
7. Revalorizacijske rezerve
8. Ostale rezerve
9. (-) Trezorske dionice
10. Dobit ili gubitak koji pripada vlasnicima matičnog društva
11. (-) Dividende tijekom poslovne godine
12. Manjinski udjeli (nekontrolirajući udjeli)

Izvor: obrada autora prema Odluka o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja kreditnih institucija – NN 42/2018

Tablica 4: Račun dobiti i gubitka banke

1. Kamatni prihodi
2. (Kamatni rashodi)
3. (Rashodi od temeljnog kapitala koji se vraća na zahtjev)
4. Prihodi od dividende
5. Prihodi od naknada i provizija
6. (Rashodi od naknada i provizija)
7. Dobici ili (-) gubici po prestanku priznavanja financijske imovine i financijskih obveza koje nisu mjerene po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak, neto
8. Dobici ili (-) gubici po financijskoj imovini i financijskim obveza koje se drže radi trgovanja, neto
9. Dobici ili gubici po financijskoj imovini kojom se ne trguje koja se obvezno mjeri po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak, neto
10. Dobici ili (-) gubici po financijskoj imovini i financijskim obveza po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak, neto
11. Dobici ili (-) gubici po prestanku priznavanja nefinancijske imovine
12. Tečajne razlike (dobit ili (-) gubitak), neto
13. Dobici ili (-) gubici po prestanku priznavanja nefinancijske imovine, neto
14. Ostali prihodi iz poslovanja
15. (Ostali rashodi iz poslovanja)
16. Ukupno prihodi iz poslovanja, neto (1. - 2. - 3. + 4. + 5. - 6. + od 7. do 14. - 15.)
17. (Administrativni rashodi)
18. (Amortizacija)
19. Dobici ili (-) gubici zbog promjena, neto
20. (Rezervacije ili (-) ukidanje rezervacija)
21. (Umanjenje vrijednosti ili (-) ukidanje umanjenja vrijednosti po financijskoj imovini koja nije mjerena po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak)
22. (Umanjenje vrijednosti ili (-) ukidanje umanjenja vrijednosti ulaganja u društva kćeri, zajedničke pothvate i pridružena društva)
23. (Umanjenje vrijednosti ili (-) ukidanje umanjenja vrijednosti po nefinancijskoj imovini)
24. Negativni goodwill priznat u dobiti ili gubitku
25. Udio dobiti ili (-) gubitka od ulaganja u društva kćeri, zajedničke pothvate i pridružena društva obračunatih metodom udjela
26. Dobit ili (-) gubitak od dugotrajne imovine i grupe za otuđenje klasificirane kao namijenjene za prodaju koje nisu klasificirane kao poslovanje koje se neće nastaviti
27. Dobit ili (-) gubitak prije oporezivanja iz poslovanja koje će se nastaviti (16. - 17. - 18. + 19. - od 20. do 23. + od 24. do 26.)
28. (Porezni rashodi ili (-) prihodi povezani s dobiti ili gubitkom poslovanja koje će se nastaviti)
29. Dobit ili (-) gubitak nakon oporezivanja iz poslovanja koje će se nastaviti (27. - 28.)
30. Dobit ili (-) gubitak nakon oporezivanja iz poslovanja koje se neće nastaviti (31.-32.)
31. Dobit ili (-) gubitak prije oporezivanja iz poslovanja koje se neće nastaviti
32. (Porezni rashodi ili (-) prihodi povezani s poslovanjem koje se neće nastaviti)
33. Dobit ili (-) gubitak tekuće godine (29. + 30.; 34. + 35.)
34. Pripada manjinskom udjelu (nekontrolirajući udjeli)
35. Pripada vlasnicima matičnog društva

Izvor: Odluka o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja kreditnih institucija – NN 42/2018

4. POKAZATELJI LIKVIDNOSTI I ZADUŽENOSTI BANAKA

Banke su specifične u odnosu na ostale gospodarske subjekte. Zbog toga je, u odnosu na ostale subjekte, i klasifikacija pokazatelja za banke drugačija nego kod ostalih privrednih subjekata. Uvažavajući specifičnost bankovnog poslovanja, pokazatelji odnosa u bilanci banke možemo podijeliti na podskupine: pokazatelji likvidnosti banke, pokazatelji zaduženosti banke i pokazatelji ulaganja u fiksnu imovinu. U ovom radu će se detaljno analizirati dvije skupine pokazatelja, a to su pokazatelji likvidnosti i pokazatelji zaduženosti.

Likvidnost banke predstavlja njenu sposobnost da poveća sredstva u aktivi i ispuni obveze po dospijeću, bez stvaranja neprihvatljivih gubitaka.⁶ Rizik likvidnosti proizlazi od temeljne uloge banka u ročnoj transformaciji kratkoročnih depozita u dugoročne kredite.⁷ Rizik likvidnosti predstavlja opasnost da imovina neće moći biti pretvorena u novčana sredstva bez gubitaka i da banka neće moći ispuniti svoje obveze po dospijeću.

Ovaj rizik je od posebnog značaja jer se u njemu vidi cjelokupno poslovanje banke. Kontrola tog rizika predstavlja temelj poslovanja svake banke. U slučaju problema sa likvidnošću, banka se može raspasti jer onda banka više nema mogućnost i vremena da se obrani od rizika likvidnosti.

Financijska poluga računa se stavljajući u omjer kapital i ukupnu imovinu te se prikazuje u postotcima. Financijska poluga označava zaduženost banke. Što je pokazatelj veći, veća je zaduženost banke tj. obveze po tuđim izvorima sredstava su veći. Niža financijska poluga dovodi do nametanja strožih zakonskih ograničenja za banku.⁸

⁶BIS Basel Committee on Banking Supervision (2008) Principle for Sound Liquidity Risk Management and Supervision, Basel: Bank for International Settlements, str. 1.

⁷Vodova P., (2013): Determinants of commercial banks liquidity in Hungary, Slezska univerzita, Obchodne podnikatelska fakulta, Karvina, str. 1.

⁸Mishkin, Frederic, (2010), Ekonomija novca, bankarstava i financijskih tržišta, Zagreb, MATE d.o.o. str. 284.

4.1. Analiza financijskih izvještaja banaka

Pokazatelji analize financijskih izvještaja banaka klasificiraju se u sljedeće skupine:⁹

1) pokazatelji odnosa u bilanci banke,

- pokazatelji likvidnosti banke,
 - pokazatelj tekuće likvidnosti
 - odnos danih kredita i primljenih depozita
 - odnos kratkoročne aktive i ukupnih kredita
- pokazatelji zaduženosti banke,
 - odnos kapitala u ukupne aktive
 - odnos obveza i ukupne aktive
 - stupanj samofinanciranja klijenata
- pokazatelji ulaganja u fiksnu imovinu,
 - koeficijent ulaganja u fiksnu imovinu
 - koeficijent ulaganja u fiksnu imovinu i udjele

2) pokazatelji odnosa u računu dobiti i gubitka banke,

- pokazatelji ekonomičnosti,
 - ekonomičnost ukupnog poslovanja
 - odnos kamatnih prihoda i rashoda
 - odnos ukupnog prihoda i troškova
 - odnos ukupnog prihoda i troška zaposlenih
- pokazatelji nekamatnih aktivnosti banke,
 - udio neto prihoda od naknada u ukupnom prihodu
 - udio neto ostalih nekamatnih prihoda u ukupnom prihodu

⁹Žager K., Mamić Sačer I., Sever S., Žager I.(2008.) : Analiza financijskih izvještaja

3) pokazatelji profitabilnosti,

- pokazatelji rentabilnosti,
 - rentabilnost kapitala ROE
 - rentabilnost kapitala ROA
 - rentabilnost ulaganja

- pokazatelji marže i prosječnih kamatnih stopa,
 - marža kamata (kamatna marža)
 - marža naknada
 - marža operativnih troškova
 - prosječna aktivna kamatna stopa
 - prosječna pasivna kamatna stopa

4) pokazatelji investiranja

- pokazatelji učinaka po dionicama
 - dobit po dionici (EPS)
 - dividenda po dionici (DPS)
 - ukupna rentabilnost
 - dividendna rentabilnost dionice
 - odnos cijene i dobiti (P/E)
 - odnos isplate dividende

4.2. Pokazatelji likvidnosti banke

„Pokazatelji likvidnosti mjere sposobnost poduzeća da podmiri svoje dospjele kratkoročne obveze. Kad se govori o likvidnosti banaka kao specifičnih institucija, likvidnost se najčešće definira kao sposobnost ostvarivanja potrebne gotovine najprije pomoću lako unovčene aktive banke, po razumnom trošku i u vrijeme kada je to potrebno, bilo za rast aktive, bilo za podmirenje dospjelih obveza. Kako bi pružila informacije vezane uz likvidnost banke, banka je dužna pružiti informacije o ročnosti pojedinih sredstava i obveza. U godišnjim temeljnim financijskim izvještajima banka je u bilješkama dužna objaviti detaljniji prikaz pozicija bilance, između ostalog, i ročnu usklađenost bilance koja će poslužiti kao temelj za izračun pokazatelja. Na temelju grupiranih sredstava, odnosno izvora sredstava, može se formirati pokazatelj tekuće likvidnosti koji stavlja u odnos kratkoročnu aktivu banke i kratkoročnu pasivu banke.“¹⁰

U bankovnoj teoriji i u bankovnoj praksi nema općeprihvaćenih pokazatelja mjerenja likvidnosti banke, ali bez obzira što nema propisanih pokazatelja različiti autori imaju svoje pristupe za mjerenje i determiniranje rizika likvidnosti pojedine banke i bankovnog sustava. Može se preporučiti više indikatora koji se mogu izračunati iz podataka u zbirnoj bilanci banaka. Ti pokazatelji mogu pojedinoj banci biti orijentacija u utvrđivanju elemenata njezine poslovne politike, posebno politike upravljanja likvidnošću. Neki od tih pokazatelja su:

1. omjer gotovine i depozita prema ukupnoj aktivni – sredstva na žiro računima, u gotovini kao i u obveznoj pričuvi u domaćim i stranim valutama su „najlikvidniji“ dio ukupne aktive,
2. udio trezorskih zapisa Ministarstva financija (riznički zapisi) i blagajničkih zapisa u ukupnoj aktivni – upisani zapisi mogu se brzo unovčiti, a mogu se dati i u zalog kod odobravanja lombardnog kredita,
3. neto međubankovna pozicija prema ukupnoj aktivni – neto međubankovnu poziciju čine sredstva plasirana drugim bankama i financijskim institucijama u obliku kredita i depozita umanjena za sredstva primljena od drugih banaka. Pozajmljena sredstva bankama kao i primljena sredstva od banaka imaju svoje rokove dospijea, ali su u pravilu brzo unovčiva,

¹⁰Žager K., Mamić Sačer I., Sever S., Žager I.(2008) : Analiza financijskih izvještaja, str 300.

4. omjer kratkoročne aktive prema kratkoročnoj pasivi banaka – omjer pokazuje koliki dio kratkoročnih izvora banke plasiraju kratkoročno, a koliki dio dugoročno, što može narušiti njihovu likvidnost,
5. omjer tuđih izvora – posuđenih sredstava prema ukupnoj aktivi – omjer pokazuje koji dio imovine banke, aktive je financiran tuđim prikupljenim i pribavljenim sredstvima, a što sa stajališta likvidnosti znači veću ovisnost banaka o tržištu i deponentima,
6. krediti klijentima prema ukupnoj aktivi – kreditni plasmani, u pravilu, su teže unovčivi prije roka dospijeca od primjerice vrijednosnih papira i drugih vrsta nekreditnih plasmana,
7. ukupni krediti prema ukupnim depozitima banaka – omjer pokazuje je li banke kreditne plasmane financiraju iz depozitnih izvora kao najstabilnijih izvora, odnosno je li i koliko banke preferiraju ulaganje prikupljenih depozita u razne oblike nekreditnih plasmana, da bi eventualno poboljšale svoju likvidnost,
8. omjer depozita prema ukupnoj aktivi – omjer pokazuje jesu li banke više orijentirane na prikupljanje depozita od velikog broja fizičkih i pravnih osoba, što znači stabilnih izvora, ili na kreditna zaduženja kod domaćih i stranih banaka,
9. udio dugoročnih u ukupnim depozitima – dugoročni depoziti su najstabilniji izvor financiranja i značajan čimbenik održavanja dobre likvidnosti banaka,
10. omjer transakcijskih depozita prema ukupnim depozitima – budući da su transakcijski depoziti, koje čine tekući računi građana i žiro računi pravnih i fizičkih osoba nestabilan izvor sredstava, banke trebaju odgovarajućom kamatnom politikom i drugim mjerama stimulirati deponente da viškove transakcijskog novca prenose na štedne račune ili oročavaju što bi povoljno djelovalo na likvidnost banaka.

Osim navedenih pokazatelja mogu se spomenuti i neto zajmovi prema ukupnim primljenim depozitima kao bazična mjera sveukupne likvidnosti, neto zajmovi prema depozitima klijenata, depoziti klijenata prema ukupnim depozitima, odnos kvazi-likvidne aktive koji uzima u obzir gotovo raspoložive instrumente koji se mogu lako prodati, zatim međubankovne aktive prema međubankovnim pasivama gdje se postavlja pitanje neto pozicije na međubankovnom tržištu je li banka neto kreditor ili neto dužnik. Prikazane pokazatelje može izračunati svaka banka za sebe, usporediti ih s prosjekom bankarstva i uvažavajući vlastite specifičnosti ocijeniti svoju poziciju likvidnosti, odnosno vjerojatnost nastupa problema u upravljanju rizikom likvidnosti.¹¹

Tablica 5: Pokazatelji likvidnosti banke

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Pokazatelj tekuće likvidnosti	kratkoročna aktiva	kratkoročna pasiva
Koeficijent likvidnosne pokrivenosti	zaštitni sloj likvidnosti	neto likvidnosni odljev
Odnos danih kredita i primljenih depozita	dani krediti	primljeni depoziti
Odnos kratkoročne aktive i ukupnih kredita	kratkoročna aktiva	ukupni dani krediti

Izvor: obrada autora prema podacima iz knjige - Žager K., Mamić Sačer I., Sever S., Žager L.: Analiza financijskih izvještaja, 2008.

„U kratkoročnu aktivu, odnosno kratkoročnu pasivu spada sva imovina odnosno plasmani banke koji su raspoređeni u skupine do godine dana. Povoljno je da taj pokazatelj bude što veći jer je u tom slučaju i likvidnost banke veća. U kontekstu pokazatelja likvidnosti banke uobičajeno se upotrebljavaju i pokazatelji odnosa danih kredita i primljenih depozita te pokazatelj odnosa kratkoročne aktive banaka i danih kredita. Odnos danih kredita i primljenih depozita banke važan je pokazatelj likvidnosti. Što je taj pokazatelj veći, manja je likvidnost banke. Likvidnost banke moguće je mjeriti i odnosom kratkoročne aktive s ukupnim danim kreditima.“¹²

¹¹Curić Zvonimir, (2017): Upravljanje rizikom likvidnosti banke, str. 28

¹²Ibidem, str 301.

4.3. Pokazatelji zaduženosti banke

„Pokazatelji zaduženosti mjere koliko se banka financirala iz tuđih izvora, a koliko iz kapitala. Odnos kapitala i ukupne imovine govori nam koliko je imovine financirano kapitalom. Taj je pokazatelj poznat i pod nazivom koeficijent vlastitog financiranja te se svrstava u skupinu pokazatelja zaduženosti. Najčešće se izražava postotkom, a možemo ga iščitati i iz strukture bilance banke te izražava koliko je udio imovine financiran kapitalom. U kontekstu pokazatelja zaduženosti, što je taj pokazatelj veći manja je zaduženost banke što rezultira manjim rizikom poslovanja banke.“¹³

Tablica 6: Pokazatelji zaduženosti banke

NAZIV POKAZATELJA	BROJNIK	NAZIVNIK
Odnos kapitala i ukupne aktive	kapital	ukupna aktiva
Odnos obveza i ukupne aktive	ukupne obveze	ukupna aktiva
Stupanj samofinanciranja klijenata	komercijalna aktiva	komercijalna pasiva

Izvor: Žager K., Mamić Sačer I., Sever S., Žager L. : Analiza financijskih izvještaja, 2008.

„Osim kapitala kao najstabilnijeg izvora financiranja, izvor financiranja su i obveze te se u tom kontekstu može definirati pokazatelj odnosa ukupnih obveza i ukupne aktive ili poznatiji kao koeficijent zaduženosti. Što je koeficijent zaduženosti veći, veća je zaduženost banke. Kako se ukupna imovina financira kapitalom i obvezama, zbroj pokazatelja odnosa kapitala i ukupne aktive i odnos obveza i ukupne aktive u postotnom izrazu iznosi 100%. Stupanj samofinanciranja klijenata računa se kao odnos komercijalne aktive i komercijalne pasive. Komercijalnu aktivu čine krediti klijentima i drugim bankama te ulaganja u kratkoročne i dugoročne vrijednosne papire, a komercijalna pasiva obuhvaća depozite po viđenju, oročene depozite, emitirane dužničke vrijednosne papire i primljene kredite.“¹⁴

¹³Žager K., Mamić Sačer I., Sever S., Žager L.(2008) : Analiza financijskih izvještaja, str 301.

¹⁴Ibidem, str 302.

5. ANALIZA LIKVIDNOSTI I ZADUŽENOSTI BANAKA

Analiza likvidnosti i zaduženosti samo je dio ukupne financijske analize pomoću pokazatelja. Pokazatelji koji se analiziraju su brojevi tj. financijski indeksi koji stavljaju u odnos određene veličine i tako pokazuju uspješnost poslovanja. Najveći dio podataka koji se koristi za izračun pokazatelja nalazi se u temeljnim financijskim izvještajima – bilanci, računu dobiti i gubitka, te izvještaju o novčanim tokovima.

Najvažniji zadatak analize je prepoznati prednosti banke da bi se mogle iskoristiti, ali isto tako važno je prepoznati i slabosti kako bi se poduzele određene korekcije. Informacije koje potječu iz analize koriste kreditori, vlasnici, menadžeri, revizori te ostali korisnici.

Najvažnije je da informacija bude pravovremeno dostavljena korisniku jer kao takva ima visoku vrijednost. Nepravovremena informacija iako je precizna, nema nikakvo značenje za korisnika i kao takva ostaje neupotrebljiva

U nastavku je analizirana likvidnost i zaduženost bankarskog sektora u Hrvatskoj. Analiza je rađena pomoću pokazatelja, a izračunati su oni pokazatelji za koje postoje javno dostupni podaci. Izvor podataka su agregirana izvješća banaka koje objavljuje Hrvatska narodna banka u svojim redovnim publikacijama.

5.1. Opis uzorka

Za provedbu analize likvidnosti i zaduženosti kao uzorci izabrane su banke koje čine najveći udio na tržištu a to su: Zagrebačka banka, Privredna banka Zagreb, Erste banka, Raiffeisen bank i OTP banka.

Zagrebačka banka već je godinama vodeća banka u Hrvatskoj; po kvaliteti proizvoda i usluga, tehnološkoj inovativnosti, mreži samouslužnih uređaja te uspješnim poslovnim rezultatima. U Hrvatskoj posluje s više od šezdeset tisuća korporativnih klijenata i više od 1,1 milijuna [5] građana (Grupa Zagrebačke banke ima 2,3 milijuna klijenata) [4]. S tržišnim udjelom od 26 posto na domaćem bankarskom tržištu zauzima uvjerljivo vodeće mjesto. Istraživanja kontinuirano pokazuju da između 92 i 97 posto građana Hrvatske prepoznaje Zagrebačku banku kao najjači bankarski brand na tržištu. Od ožujka 2002. godine članica je Grupe UniCredit, jedne od najuspješnijih financijskih grupacija u Europi, i jedna od vodećih banaka u Srednjoj i istočnoj Europi (SIE).

Glavne su podružnice Zagrebačke banke UniCredit Bank d.d. Mostar, Prva stambena štedionica d.d., ZB Invest d.o.o., Centar Kaptol d.o.o. , Pominvest d.d., Suvremene poslovne komunikacije d.o.o., Zagreb nekretnine d.o.o., ZANE BH d.o.o. Sarajevo, Istra D.M.C. d.o.o. Pridružena društva Zagrebačke banke jesu Allianz ZB d.o.o. (društvo za upravljanje obveznim mirovinskim fondom), Allianz ZB d.o.o. (društvo za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondom) i MultiPlus Card d.o.o. Građani Zagrebačku banku povezuju s atributima sigurnosti, veličine, naprednosti, ali i tradicije. Ono po čemu je Zagrebačka banka danas konkurentna na tržištu jest – banka savjetnik i partner u svim specifičnim potrebama i situacijama svojih klijenata, banka koja nudi pouzdana rješenja, otvorena i odgovorna, banka koja se prema klijentima odnosi s povjerenjem.

Privredna banka Zagreb d. d. u samom je vrhu hrvatskog bankarstva s dugim kontinuitetom bankarskog poslovanja. Osnovana je 1966. godine te je pravna sljednica Banke NRH osnovane 1962. U svim etapama svoje povijesti Privredna banka Zagreb bila je nositelj najvećih investicijskih programa u razvoju turizma, poljoprivrede, industrijalizacije, brodogradnje, elektrifikacije i cestogradnje, te je postala sinonimom za gospodarsku vitalnost, kontinuitet i identitet Hrvatske. U prosincu 1999. godine uspješno je završena privatizacija Privredne banke Zagreb d.d. Bivša Banca Commerciale Italiana (BCI) je kupnjom 66,3 posto dionica Privredne banke Zagreb d.d. postala novi većinski dioničar, a Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka zadržala je udjel od 25 posto uz dvije dionice. BCI je postala dijelom grupacije Gruppo Intesa, vodeće talijanske financijske grupacije, koja se ubraja među deset najvećih europskih bankarskih grupa. Privredna banka Zagreb tako je postala sastavnicom grupacije Gruppo Intesa. Tijekom 2002. godine manjinski udio u vlasništvu PBZ-a stekla je Europska banka za obnovu i razvoj (EBRD).

U siječnju 2007. godine spajanjem Bance Intesa i Sanpaolo IMI, Privredna banka Zagreb postaje članica grupe Intesa Sanpaolo. U lipnju 2015. stjecanjem udjela od EBRD-a, Intesa Sanpaolo povećava svoj većinski udjel u temeljnom kapitalu PBZ -a na 97,47 posto. Privredna banka Zagreb d.d. i dalje je svojom poslovnom strategijom usmjerena na suvremene oblike bankarskog poslovanja i nove proizvode, potvrđujući time imidž dinamične i moderne europske banke koja slijedi zahtjeve tržišta i svojih klijenata. Privredna banka Zagreb od svog osnutka pozicionirana je u samom vrhu hrvatskog bankarstva. Nagrađena je nizom prestižnih međunarodnih, ali i domaćih nagrada za kvalitetu poslovanja. S oko 200 poslovnica i ispostava Privredna banka Zagreb pokriva cjelokupni teritorij Hrvatske.

Erste&Steiermärkische Bank d.d. pod tim imenom posluje od 1. kolovoza 2003., a nastala je spajanjem Riječke banke d.d., Rijeka i tadašnje Erste&Steiermärkische Bank d.d., Zagreb. Obje banke imale su značajnu ulogu na hrvatskom financijskom tržištu. Riječka banka, osnovana 1954. godine, s 50-godišnjom tradicijom u bankarstvu predstavljala je vodeću banku grada Rijeke, Primorja i Istre, a Erste&Steiermärkische Bank d.d. Zagreb nastala je 2000. godine spajanjem triju uspješnih regionalnih hrvatskih banaka: Bjelovarske, Trgovačke i Čakovečke banke. Erste&Steiermärkische Bank d.d. posluje na nacionalnoj razini te uslužuje više od 888.352 klijenata kroz mrežu od 129 poslovnica i 747 bankomata. Mreža ujedno uključuje 13 komercijalnih, 8 poduzetničkih i 9 profitnih centara za korporativne klijente. Prema veličini aktive banka zauzima treće mjesto u Hrvatskoj, odnosno 14,7 posto tržišnog udjela (HNB, 31.12.2018.). U svom poslovanju banka je prvenstveno usmjerena na građanstvo te malo i srednje poduzetništvo, no istodobno i na tradicionalne velike partnere s kojima posluje u regijama u kojima je snažno prisutna - Rijeci, Zagrebu i Bjelovaru. Banka se posebno ističe inovativnošću i brigom za klijente, a ujedno kontinuirano radi na proširenju usluga za klijente kao i stalnom podizanju razine kvalitete.

Od samog početka 2000. godine, Erste&Steiermärkische Bank d.d. dio je međunarodne Erste Group, koja potječe još od davne 1819. godine i prve Austrijske štedne banke. Od 1997. godine Erste grupa se razvila u jednog od najvećih pružatelja financijskih usluga u srednjoj i istočnoj Europi, s 46.600 zaposlenih koji uslužuju 15,8 milijuna klijenata, u 2.500 poslovnica u 7 država: Austriji, Češkoj, Slovačkoj, Rumunjskoj, Mađarskoj, Hrvatskoj i Srbiji. Erste&Steiermärkische Bank d.d. posluje na nacionalnoj razini te uslužuje više od 888.352 klijenata kroz mrežu od 129 poslovnica i 740 bankomata. Mreža ujedno uključuje 13 komercijalnih, 8 poduzetničkih i 9 profitnih centara za korporativne klijente. Prema veličini aktive banka zauzima treće mjesto u Hrvatskoj, odnosno 14,7 posto tržišnog udjela.

Raiffeisenbank Austria d.d. (RBA) započela je s radom 1994. godine i prva je banka u Hrvatskoj osnovana inozemnim kapitalom. RBA dio je snažne međunarodne financijske grupacije te je u 100 postotnom vlasništvu Raiffeisen Bank International AG-a iz Beča. RBA klijentima nudi cjeloviti asortiman bankarskih i drugih financijskih usluga putem članica Raiffeisen grupe u Hrvatskoj koju uz Banku čine Raiffeisen stambena štedionica, Raiffeisen Leasing, Raiffeisen društvo za upravljanje obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima, Raiffeisen mirovinsko osiguravajuće društvo, Raiffeisen Invest, Raiffeisen Consulting, Raiffeisen Factoring te Raiffeisen Bonus.

Raiffeisen grupa jedina u Hrvatskoj ima sveobuhvatnu ponudu mirovinskih društava – fondova u II. i III. stupu te mirovinsko osiguravajuće društvo, koje je prvo i za sada jedino mirovinsko osiguravajuće društvo registrirano u Hrvatskoj. RBA je dobitnica prestižnih nagrada, koje su dokaz kvalitete koju Banka i njeni zaposlenici pružaju klijentima. Osim međunarodnih nagrada, Banka je ponosni nositelj i tuzemnih nagrada, dodijeljenih od strane stručnjaka i stručnih organizacija. U nastavku vam donosimo pregled nekih od najzanimljivijih nagrada i priznanja u posljednjih 10 godina.

OTP Banka je najveća mađarska komercijalna banka koja posluje u središnjoj i istočnoj Europi s oko 1500 poslovnica u 9 zemalja, s preko 12 milijuna klijenata. Banka je osnovana 1. ožujka 1949. kao Nacionalna štedionica, preteča današnje banke. Od ukupnog udjela banke, 24,8% odnosi se na poslovanje u Mađarskoj, a 75,2% na poslovanje u inozemstvu. OTP banka je četvrta banka po veličini na hrvatskom bankarskom tržištu, s ukupnom aktivom od 43 milijarde kuna.

Preko 2.000 zaposlenika banke putem razgranate mreže od preko 140 poslovnica diljem cijele Hrvatske posluje s više od 600.000 klijenata u sektoru građanstva te u sektoru gospodarstva. Sjedište banke je u Splitu, s dijelom centralnih i poslovnih funkcija u Zadru i Zagrebu, kao i poslovnim centrima u Varaždinu, Puli, Dubrovniku i Osijeku.

Pokazatelji poslovanja banaka izračunati su kroz razdoblje od 2015. godine do 2017. godine te uspoređeni s bankarskih sektorom u Hrvatskoj. Informacije potrebne za izračun i analizu preuzete su iz financijskih izvještaja navedenih banaka.

5.1.1. Koeficijent likvidnosne pokrivenosti

„Koeficijent likvidnosne pokrivenosti (LCR) računa se kao omjer zaštitnog sloja likvidnosti (likvidne imovine) i neto likvidnosnog odljeva (razlika odljeva i priljeva, pri čemu priljevi ulaze u izračun u visini od 75% odljeva).

Koeficijent likvidnosne pokrivenosti	zaštitni sloj likvidnosti	neto likvidnosni odljev
---	----------------------------------	--------------------------------

LCR mora iznositi najmanje 100%. Iznimno, u prijelaznom razdoblju LCR mora iznositi najmanje: 60% u 2015., 70% u 2016., i 80% u 2017. LCR se mora ispunjavati na ukupnoj razini (za sve valute zajedno), a izvještavati i na razini pojedinačno značajnih valuta (koje čine više od 5% obveza).“¹⁵

Tablica 7: Izračun koeficijenta likvidnosne pokrivenosti bankarskog sektora u RH

Godina	Omjer	Rezultat
2016.	$\frac{74}{39,3}$	188,30%
2017.	$\frac{88}{47,34}$	185,90%

Izvor: obrada autora prema podacima iz Biltena o bankama 30/31 (Podaci bankovnog sustava prikazani u milijardama kuna), www.hnb.hr (13.02.2019.)

¹⁵Bilten o bankama 30, HNB, 2017.

Tablica 8: Komparativna analiza koeficijenta likvidnosne pokrivenosti (LCR)

	2015.	2016.	2017.
Zagrebačka banka			161%
Privredna banka Zagreb			194%
Erste banka			185%
Raiffeisen bank		202%	186%
OTP banka			
Djelatnost		188,30%	185,90%

Izvor: izrada autora prema podacima s www.hnb.hr (01.06.2019.)

Podaci o izračunatom LCR-u za 2015. i 2016.godinu nisu javno dostupni, budući su oni postali sastavni dio izvješća Javne objave banaka tek u 2017.godini. Naime, sukladno smjericama o zahtjevima za objavu na temelju dijela uredbe EU br. 575/2013 koji je propisala EBA (European Banking Authority) banke su od 2017.godine u obvezi objaviti iznose izračunate koeficijente likvidnosne pokrivenosti (LCR) kao dopunu objavi upravljanja likvidnosnim rizikom.

Banke aktivno upravljaju rizikom likvidnosti. Upravljanje portfeljem likvidne imovine priznate u zaštitni sloj likvidnosti uključuje:

- ✓ minimiziranje kreditnog rizika odnosno rizika gubitka zbog neuspjeha izdavatelja vrijednosnica (ili jamca) na način da se
 - i. unaprijed odrede i konstantno prate oni izdavatelji čije su se vrijednosnice već kupile ili mogu biti kupljene i
 - ii. diversificira portfelj i ograniče ulaganja po izdavatelju tako da se potencijalni gubici pojedinih vrijednosnih papira svedu na minimum,
- ✓ minimiziranje rizika pada tržišne vrijednosti vrijednosnih papira u portfelju zbog promjena općih kamatnih stopa vodeći računa
 - i. da se portfelj strukturira tako da vrijednosnice dospijevaju kako bi ispunile novčane zahtjeve za tekuće poslovanje, pri čemu se izbjegava potreba za prodajom vrijednosnih papira na otvorenom tržištu prije dospijeca s velikim transakcijskim troškom te
 - ii. ulaganje operativnih sredstava prvenstveno u kratkoročne vrijednosne papire (ograničavanjem maksimalnog dospijeca ili trajanja portfelja),
- ✓ ne otvaranje valutnih rizika vezanih uz portfelj likvidne devizne imovine,
- ✓ postizanje konkurentne stope povrata s obzirom na ograničenja u pogledu ublažavanja kreditnog, kamatnog i valutnog rizika te ciljeva likvidnosti,
- ✓ diverzifikaciju portfelja kako bi se smanjio rizik gubitka koji proizlazi iz prevelike koncentracije imovine u određenu vrstu, valutu, državu ili gospodarski sektor,
- ✓ procjenu utrživosti portfelja primarno kroz mogućnost kolateriranja kod HNB-a odnosno ECB-a.

Iz izračuna je vidljivo da je LCR iznosio 188,30% što ukazuje na to da banke raspolažu značajnim viškovima za pokriće potreba likvidnosti. Sve banke su ostvarile LCR veći od minimalnih 70%, koliko taj pokazatelj treba iznositi u 2016. godini. U 2017. godini koeficijent likvidnosne pokrivenosti raste na 185,90% te uvelike zadovoljava minimum od 80%.

Pokazatelj kratkoročne likvidnosti (LCR) upućuje na to da banke raspolažu znatnim viškovima za pokriće potreba likvidnosti u stresnim okolnostima. Na kraju 2017. LCR je iznosio 185,9% (Slika 2.28.), odnosno bio je znatno viši od 80%, što je zahtijevana visina toga pokazatelja za 2017. Sve su banke imale LCR viši od 80%, a ujedno su zadovoljavale i LCR u uvjetima pune primjene, odnosno pokazatelj im je bio veći od 100%. Tijekom prva dva tromjesečja 2017. LCR je bilježio pad, a tijekom trećeg tromjesečja zamjetljivo je porastao, što se može pripisati učincima turističke sezone i polaganju viškova likvidnosti na račune u stranim bankama. Visok razinu zadržao je i tijekom četvrtoga tromjesečja, pa je na kraju 2017. gotovo jednak kao godinu prije. Na to je, među ostalim, utjecao rast saldona žiroračunima kod HNB-a, djelomice povezan i sa snažnim razduživanjem središnje države kod domaćih banaka pred sam kraj godine. Na kraju 2017. zaštitni sloj likvidnosti, brojnik u izračunu LCR-a, iznosio je gotovo 88 mlrd. kuna te je činio čak 22,5% imovine banaka.

U 2017. zaštitni sloj likvidnosti porastao je za 18,9%, najviše zbog povećanja potraživanja i rezervi kod središnje banke, što je uglavnom povezano sa spomenutim, neuobičajeno velikim iznosima koje su banke krajem godine pohranile na žiroračunima kod HNB-a. Potraživanja i rezerve kod središnje banke time su povećala svoj udio u zaštitnom sloju likvidnosti, na 37,4%. Premda smanjen, udio potraživanja od središnjih država i nadalje je bio vodeći – ta su potraživanja na kraju 2017. činila malo više od polovine zaštitnog sloja likvidnosti.¹⁶

Na razini cjelokupnog bankarskog sektora, kao i kod svih pojedinačno promatranih banaka viškovi likvidnosti su bili visoki, što se očitovalo u neuobičajeno velikim iznosima pohranjenima na žiroračunima banaka kod HNB-a i visokim vrijednostima pokazatelja kojima se mjeri kratkoročna likvidnost (LCR). Na to je, među ostalim, utjecalo i snažno razduživanje središnje države kod domaćih banaka, a osobito tzv. cestarskih poduzeća, pred sam kraj godine. Osim toga, smanjilo se i kreditiranje stranih matrica, uglavnom putem obratnih repo kredita.

¹⁶Bilten o bankama 30, HNB, 2017.

5.1.2. Odnos danih kredita i primljenih depozita

Ovaj pokazatelj govori koliko je kredita banka dala u odnosu na depozite koje je primila. Postoje dva moguća ishoda ovog odnosa. Prvi ishod kada je pokazatelj manji od 1 i tada je banka kredite izdala s novcem prikupljenim od depozita, to predstavlja dobro poslovanje banke. Drugi ishod postoji onda kada je pokazatelj veći od 1 i tada se zaključuje da depoziti koje je banka primila nisu dovoljni da bi pokrili sve izdane kredite. U ovom slučaju banka je ostatak izdanih kredita financirala novcem iz dodatnog zaduženja ili iz vlastitih izvora.

Odnos danih kredita i primljenih depozita	dani krediti	primljeni depoziti
---	--------------	--------------------

Tablica 9: Izračun odnosa danih kredita i primljenih depozita bankarskog sektora u RH

Godina	Omjer	Rezultat
2014.	$\frac{280.775,3}{332.780,7}$	0,844
2015.	$\frac{275.828,6}{329.856,7}$	0,836
2016.	$\frac{258.751,9}{324.347,7}$	0,798
2017.	$\frac{247.194,2}{323.316,4}$	0,765
2018.	$\frac{266.836,4}{326.935,8}$	0,816

Izvor: obrada autora prema podacima sa www.hnb.hr(05.02.2019.) (Podaci bankovnog sustava prikazani u milijunima kuna)

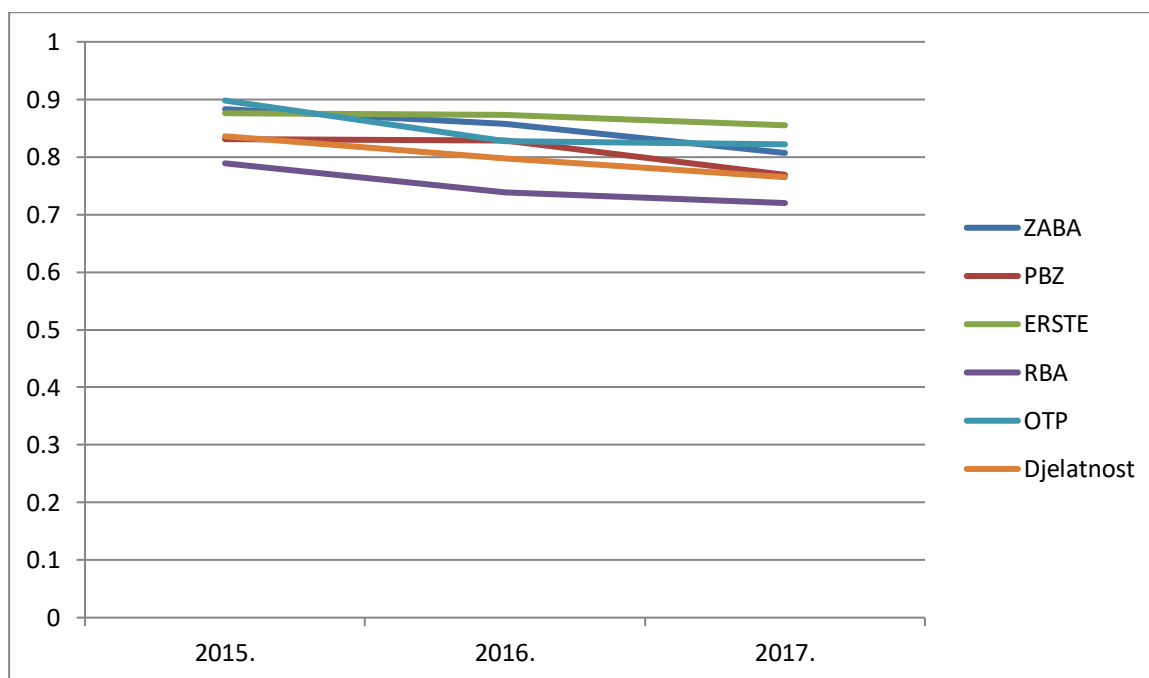
Iz izračuna je vidljivo kako banke ostvaruju odličan rezultat tijekom godina jer je pokazatelj ispod 1 i to znači da su banke sve dane kredite financirale prikupljenim depozitima. Najbolji pokazatelj bio je u 2017. godini jer su tada banke iskoristile 76,5% primljenih depozita za izdavanje kredita.

Tablica 10: Komparativna analiza odnosa danih kredita i primljenih depozita

	2015.	2016.	2017.
Zagrebačka banka	0,883	0,858	0,807
Privredna banka Zagreb	0,831	0,829	0,769
Erste banka	0,876	0,873	0,855
Raiffeisen bank	0,789	0,739	0,720
OTP banka	0,898	0,828	0,822
Djelatnost	0,836	0,798	0,765

Izvor: izrada autora prema podacima s www.hnb.hr (01.06.2019.)

Grafikon 1: Koeficijent odnosa danih kredita i primljenih depozita po bankama

Izvor: izrada autora prema podacima iz tablice 10.

Za odabrane sektore, vrste kredita stanovništvu i djelatnosti unutar sektora nefinancijskih društava prikazani su iznosi kredita, iznosi djelomično nadoknadivih i potpuno nenadoknadivih kredita te ispravci vrijednosti djelomično nadoknadivih i potpuno nenadoknadivih kredita. Krediti isključivo podrazumijevaju kredite razvrstane u portfelj kredita i potraživanja, iskazani su na bruto načelu, a odnose se na glavnice (kamate su isključene). Stanovništvo obuhvaća kućanstva i neprofitne ustanove koje služe kućanstvima, a Ostali sektori financijska društva i inozemstvo.

Kreditna aktivnost prema nefinancijskim društvima i stanovništvu osjetno je porasla, pri čemu su se investicijski i stambeni krediti blago oporavili. U 2017. krediti nefinancijskim društvima porasli su 4,3% (na osnovi transakcija), najviše društvima povezanima s turizmom (djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane), a osjetna povećanja ostvarena su i kod prerađivačke industrije i poljoprivrede.

Rast kredita stanovništvu (4,0%, na osnovi transakcija) uglavnom je bio generiran povećanjem gotovinskih nenamjenskih kredita, a i stambeni krediti blago su porasli, prekinuvši višegodišnji trend pada. Doprinos tome vjerojatno su dale i mjere subvencioniranja stambenih kredita iz srpnja 2017. I kod stambenih i kod gotovinskih nenamjenskih kredita rasla je isključivo kunska komponenta, a kunski krediti dosegli su gotovo polovinu iznosa ukupnih kredita stanovništvu. Nastavio se i rast udjela kredita ugovorenih s fiksnim kamatnim stopama, čemu su zasigurno pridonijele i preporuke HNB-a u vezi s rizicima mogućih promjena kamatnih stopa. Unatoč povećanju kredita domaćem privatnom sektoru, ukupni dani krediti banaka smanjili su se (5,9% odnosno 2,3% na osnovi transakcija), a njihov se udio u imovini spustio na 57,9%, što je najniža vrijednost zabilježena od 2005.¹⁷

Iz tablice je vidljivo da je ovaj pokazatelj kako za sve banke tako i za cjelokupnu djelatnost pozitivan kroz sve promatrane godine. U 2015. godini najveće negativno odstupanje od djelatnosti imala je OTP banka, dok je Raiffeisen banka imala najveće pozitivno odstupanje. U 2016. godini najmanji koeficijent ostvarila je Raiffeisen banka, a najveći koeficijent u odnosu na djelatnost Erste banka. Najbolje ostvareni pokazatelj u 2017. godini opet ima Raiffeisen banka, dok Erste pokazuje najveći odnos kredita i depozita.

¹⁷Bilten o bankama 30, HNB, 2017.

Posljedica ovakvih razlika u pokazatelju je razlika u strukturi izvora financiranja. Naime, većina banaka u Hrvatskoj, pa tako i promatrane banke, imaju dobru kapitaliziranost i razina kapitala odnosno udio financiranja imovine vlastitim sredstvima nije razlog odstupanja ovog pokazatelja. Razlog odstupanja je u ovom slučaju što Erste banka koristi veći udio kredita kao izvor financiranja, dokse Raiffeisen banka primarno oslanja na depozite kao izvore financiranja i to većim dijelom one po transakcijskim računima, koji su nešto jeftiniji izvori financiranja od oročenih depozita.

Grafikon koji se temelji na podacima iz tablice pokazuje kako Raiffeisen banka kroz promatrano razdoblje ostvaruje najbolji koeficijent koji se nalazi ispod 80% omjera financiranja danih kredita iz prikupljenih depozita. Isto tako zaključujemo da Erste banke pokazuje najlošije rezultate približavajući se postotku od 100 tj. koeficijentu od 1. Ukoliko banka ostvari koeficijent veći od 1 dolazi se do zaključka kako je višak danih kredita financirala iz drugih izvora.

Kod Erste banke značajan je pad kredita u segmentu stanovništva zbog provedbe konverzije kredita iz franka u euro po povijesnim tečajevima. Nakon konverzije kredita u euro klijenti su pojačali potražnju za kunkskim kreditima. Novi kunkski krediti korišteni su većinom za refinanciranje eurskih kredita. Povećani su ukupni depoziti društava i stanovništva, pritom je ostvaren rast depozita društava, dok su depoziti stanovništva smanjeni. Pad depozita stanovništva posljedica je smanjivanja prinosa na depozite, u uvjetima viška likvidnosti.

Kod Raiffeisen banke rast depozita klijenata u odnosu na kredite omogućio je bankama smanjenje sekundarnih izvora financiranja. Posljedična dostatnost primarnih izvora za financiranje kredita rezultira u smanjenju cijene kapitala na domaćim financijskim tržištima, jer je manja ovisnost cijene kapitala na domaćem financijskom tržištu o premiji rizika. S toga osnova banke su klijentima visokoga boniteta mogle nuditi kredite po cijenama ispod cijene zaduživanja države s istim rokom do dospeljeća.

5.1.3. Odnos kapitala i ukupne aktive

Odnos kapitala i ukupne aktive je pokazatelj koji se može izraziti u postotku. Najjednostavnije rečeno ovaj pokazatelj govori koliko se banka financira svojim vlastitim sredstvima. Optimalan omjer ovisi o strukturi bilance, strukturi portfelja i strategiji banke. Načelno, poželjno je da ovaj pokazatelj bude dovoljno visok jer je onda zaduženost banke manja, što rezultira manjim rizikom i troškovima poslovanja. Također, kapital pruža sigurnost svojom osnovnom funkcijom da apsorbira eventualne gubitke.

Odnos kapitala i ukupne aktive	kapital	ukupna aktiva
---------------------------------------	----------------	----------------------

Tablica 11: Izračun odnosa kapitala i ukupne aktive bankarskog sektora u RH

Godina	Omjer	Rezultat
2014.	$\frac{55.519,9}{395.237,7}$	0,140
2015.	$\frac{49.974,7}{393.394,3}$	0,127
2016.	$\frac{54.851,8}{388.721,9}$	0,141
2017.	$\frac{58.182,5}{391.336,4}$	0,149
2018.	$\frac{57.955,3}{395.682,6}$	0,146

Izvor: obrada autora prema podacima sa www.hnb.hr (06.02.2019.) (Podaci bankovnog sustava prikazani u milijunima kuna)

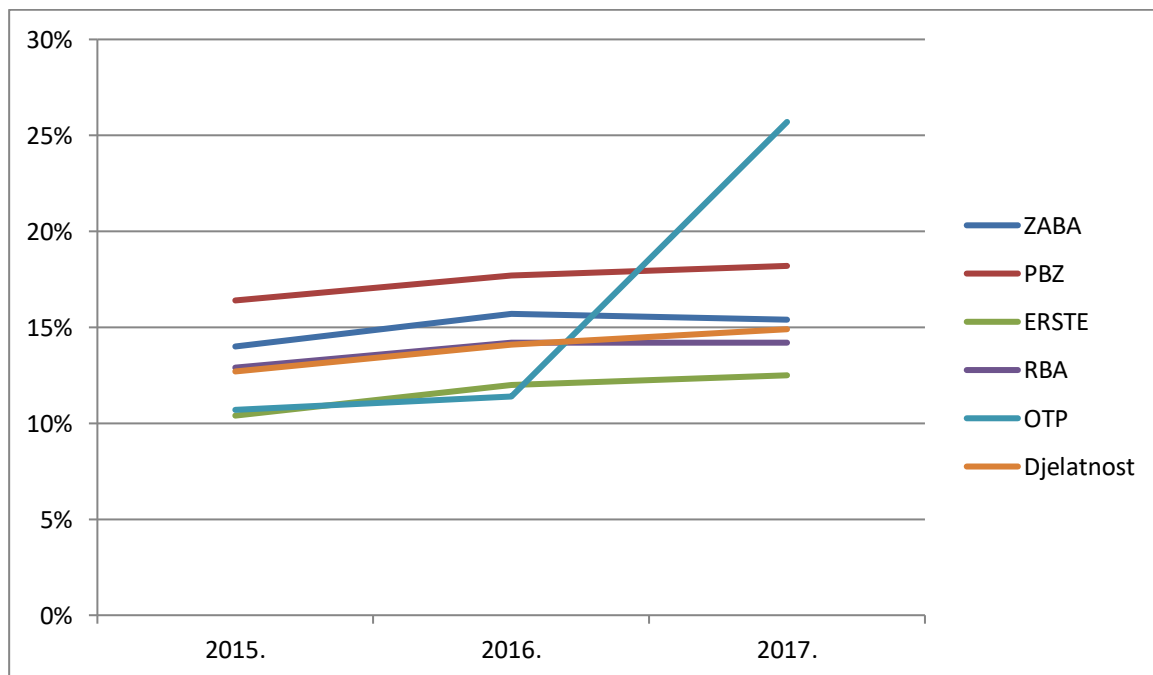
Na temelju izračuna zaključujemo da su banke svoju aktivu financirale s postotkom koji se tijekom godina kreće od 12% do 15%. Iako je poželjan veći udio vlastitog kapitala, može se zaključiti da je bankarski sektor u Hrvatskoj ipak dostatno kapitaliziran.

Tablica 12: Komparativna analiza odnosa kapitala i ukupne aktive

	2015.	2016.	2017.
Zagrebačka banka	0,140	0,157	0,154
Privredna banka Zagreb	0,164	0,177	0,182
Erste banka	0,104	0,120	0,125
Raiffeisen bank	0,129	0,142	0,142
OTP banka	0,107	0,114	0,257
Djelatnost	0,127	0,141	0,149

Izvor: izrada autora prema podacima s www.hnb.hr (02.06.2019.)

Grafikon 2: Postotak vlastitog financiranja po bankama

Izvor: izrada autora prema podacima iz tablice 12.

Kapital banaka ojačao je s osnove dobiti ostvarene u tekućoj godini. Tijekom promatranog razdoblja porastao je za 4,9 mlrd. kuna ili 9,8% (Slika 1.4.). Visinu toga utjecaja umanjila su negativna kretanja dioničkoga kapitala i revalorizacijskih rezerva te isplate dividenda iz dobiti ostvarene u 2015. Dionički kapital smanjio se, u odnosu na kraj 2015., za 416,6 mil. kuna (1,2%) zbog pojednostavljenog smanjenja kapitala u više banaka s ciljem pokrića gubitaka iz poslovanja prethodnih godina, a potom i zbog izlaska dviju banaka iz sustava. Tijekom 2016. dokapitalizaciju je provelo pet manjih banaka uglavnom uplatama u novcu, a manjim dijelom i pretvaranjem instrumenata s odlikama kapitala u redovne dionice. Ukupno je šest banaka tijekom godine izvršilo isplatu dividenda, u iznosu od 356,8 mil. kuna, uglavnom iz dobiti za 2015.

Ukupna imovina banaka na kraju 2016. iznosila je 388,7 mlrd. kuna, što je u odnosu na kraj prethodne godine smanjenje za 4,7 mlrd. kuna ili 1,2%. Time je nastavljen trend njezina blagog opadanja (Slika 1.3.). Manji broj banaka, koji raspolaže pretežitim udjelom imovine u sustavu, bio je izložen snažnim jednokratnim utjecajima, koji su potom odredili smjer i intenzitet ukupnih promjena sustava. Glavnina negativnih kretanja očitovala se u kreditnim portfeljima banaka, a uz solidan rast domaćih izvora ravnoteža u bilančnim tokovima postignuta je razduživanjem prema inozemstvu, koje je bilo prisutno u cijeloj godini (Tablica 1.2.). Isključujući učinci tečajnih promjena kune prema trima najzastupljenijim valutama u bilanci banaka (euro, švicarski franak i američki dolar) i izlazak dviju banaka iz sustava, smanjenje imovine iznosilo je 2,1 mlrd. kuna ili 0,5%.¹⁸

Uspoređujući podatke s djelatnosti u 2015. godini Privredna banka Zagreb se financira najvećim postotkom vlastitih sredstava, dok Erste banka najmanjim. Kroz 2016. godinu najbolji rezultat opet ima Privredna banka Zagreb, a OTP banka vlastitim sredstvima financira ukupnu imovinu najmanjim postotkom. Sljedeću godinu OTP banka ostvaruje najbolji rezultat, dok Erste banka najlošiji.

Iz grafikona zaključujemo da postotak vlastitog financiranja kod OTP banke drastično raste sa 2016. godine na 2017. godinu. Razlog tome je povećanje dioničkog kapitala za 3 milijuna izdavanjem novih dionica. Istovremeno je poduzeće imalo povećanje aktive odnosno povećanje depozita kod HNB-a te dodatno ulaganje u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate. Ostale razmatrane banke većinom imaju blagi rast kroz godine.

¹⁸Bilten o bankama 30, HNB, 2017.

Uspoređujući s prosjekom djelatnosti Erste banka ima niži postotak, Raiffeisen banka postotak sličan djelatnosti, a ostale banke veći.

Presudan utjecaj na porast imovine OTP banke imala je dokapitalizacija radi preuzimanja Splitske banke, zbog čega je u pasivi bilance ojačao kapital banaka, dok su na strani imovine ulaganja u ovisna društva gotovo udvostručena.

5.1.4. Odnos obveza i ukupne aktive

Ovaj odnos se također izražava u postotku, a pokazuje koliko se banka financira iz tuđih izvora bilo dugoročnih ili kratkoročnih. Manji postotak predstavlja i manju zaduženost banke koja onda ima dovoljno vlastitih sredstava za poslovanje i izdavanje kredita.

Odnos obveza i ukupne aktive	ukupne obveze	ukupna aktiva
------------------------------	---------------	---------------

Tablica 13: Izračun odnosa obveza i ukupne aktive bankarskog sektora u RH

Godina	Omjer	Rezultat
2014.	$\frac{339.717,8}{395.237,7}$	0,860
2015.	$\frac{343.419,6}{393.394,3}$	0,873
2016.	$\frac{333.870,1}{388.721,9}$	0,859
2017.	$\frac{333.153,9}{391.336,4}$	0,851
2018.	$\frac{337.727,3}{395.682,6}$	0,854

Izvor: obrada autora prema podacima sa www.hnb.hr (07.02.2019.) (Podaci bankovnog sustava prikazani u milijunima kuna)

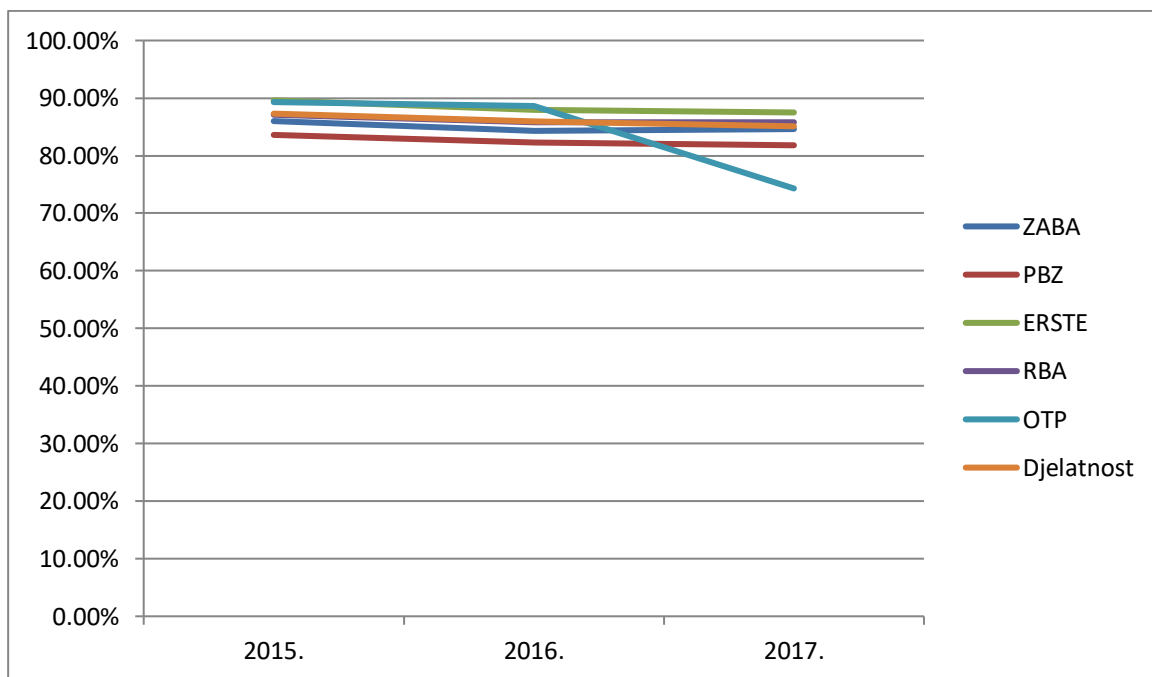
U izračunu odnosa obveza i ukupne aktive vidljivo je da pokazatelj ne pokazuje značajne oscilacije u promatranim godinama. Vidimo da se banke većinom financiraju iz tuđih izvora i to u postotku od 85% do 87%. Poželjno je da ovaj pokazatelj bude znatno niži.

Tablica 14: Komparativna analiza odnosa obveza i ukupne aktive

	2015.	2016.	2017.
Zagrebačka banka	0,860	0,843	0,846
Privredna banka Zagreb	0,836	0,823	0,818
Erste banka	0,896	0,880	0,875
Raiffeisen bank	0,871	0,858	0,858
OTP banka	0,893	0,886	0,743
Djelatnost	0,873	0,859	0,851

Izvor: izrada autora prema podacima s www.hnb.hr (02.06.2019.)

Grafikon 3: Postotak zaduženosti po bankama

Izvor: izrada autora prema podacima iz tablice 14.

Najveći doprinos smanjenju ukupnih obveza banaka dao je pad rezervacija za konverziju, a potom daljnje razduživanje prema inozemstvu. U odnosu na kraj 2015. obveze su bile niže za 9,5 mlrd. kuna ili 2,8% (Tablica 1.3.). Rezervacije za konverziju (iskazane u skladu s MRS-om 37 – Rezerviranja, nepredvidive obveze i nepredvidiva imovina) banke su u skladu sa zakonskim odredbama formirale na dan 30. rujna 2015., na osnovi procjene učinka konverzije cjelokupnog portfelja kredita stanovništvu u švicarskim francima u kredite u eurima. Većina konverzija obavljena je do kraja prvog tromjesečja 2016., pa je iznos rezervacija smanjen s početnih 6,9 mlrd. kuna na 118,1 mil. kuna na kraju 2016.¹⁹

Odnos obveza i ukupne aktive predstavlja financiranje banke tuđim izvorima. U 2015. godini Erste banka ima najveću zaduženost, dok Privredna banka Zagreb najmanju. OTP banka se najviše financirala tuđim sredstvima u 2016. godini, a najmanju zaduženost ostvarila je Privredna banka Zagreb. Za razliku od prethodne godine OTP banka se u 2017. godini najmanje financirala tuđim sredstvima, a Erste banka je imala najveću zaduženost.

Grafikon prikazuje relativno istu zaduženost kod svih banaka tijekom promatranih godina. Jedino značajnije odstupanje je vidljivo kod OTP banka koja u 2017. godini ima dosta manji postotak zaduživanja odnosno financiranja tuđim izvorima za razliku od ostalih. OTP banka je ostvarila takav rezultat upravo iz razloga što joj se povećao postotak vlastitog financiranja u prethodnom izračunu. Ukupno financiranja sastoji se od vlastitog i tuđeg financiranja i u situaciji u kojoj se povećava stupanj vlastitog financiranja, opada stupanj tuđeg. Također se može zaključiti kako Privredna banka Zagreb ima najmanji i konstantan postotak zaduživanja.

¹⁹Bilten o bankama 30, HNB, 2017.

5.1.5. Stupanj samofinanciranja klijenata

Ovaj nam pokazatelj pokazuje u kojem se opsegu sredstva koja su pribavljena od klijenata banke koriste za plasmane klijentima. U komercijalnu aktivu spadaju krediti klijentima i drugim bankama te ulaganja u kratkoročne i dugoročne vrijednosne papire, dok u komercijalnu pasivu spadaju depoziti po viđenju, oročeni depoziti, emitirani dužnički vrijednosni papiri i primljeni krediti.

Stupanj samofinanciranja klijenata	komercijalna aktiva	komercijalna pasiva
---	----------------------------	----------------------------

Tablica 15: Izračun stupnja samofinanciranja klijenata bankarskog sektora u RH

Godina	Omjer	Rezultat
2014.	$\frac{331.827,9}{333.082,5}$	0,996
2015.	$\frac{327.037,8}{330.159,3}$	0,991
2016.	$\frac{316.110,1}{324.703,2}$	0,974
2017.	$\frac{301.272,2}{323.746,8}$	0,931
2018.	$\frac{319.562,2}{327.568,8}$	0,976

Izvor: obrada autora prema podacima sa www.hnb.hr (Podaci bankovnog sustava prikazani u milijunima kuna)

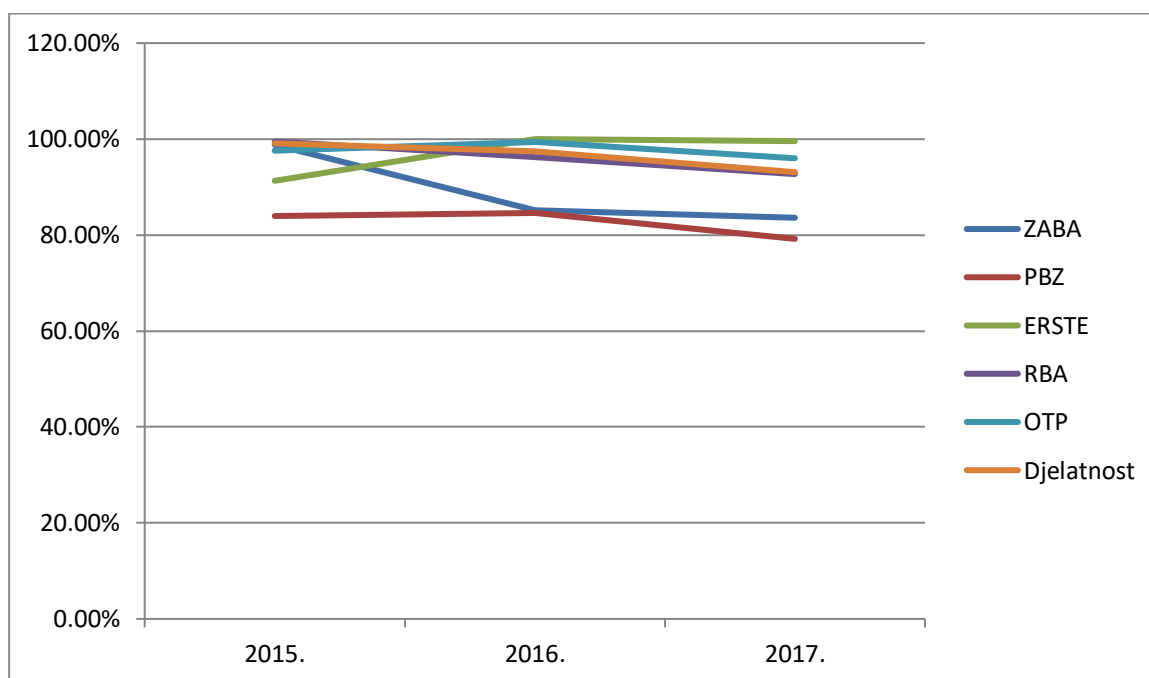
Stupanj samofinanciranja klijenata tijekom godina se kreće od 93% do 99% i predstavlja pozitivan pokazatelj jer što je pokazatelj veći zaduženost je manja.

Tablica 16: Komparativna analiza stupnja samofinanciranja klijenata

	2015.	2016.	2017.
Zagrebačka banka	0,988	0,852	0,836
Privredna banka Zagreb	0,839	0,846	0,792
Erste banka	0,913	1,000	0,996
Raiffeisen bank	0,995	0,963	0,927
OTP banka	0,976	0,994	0,960
Djelatnost	0,991	0,974	0,931

Izvor: izrada autora prema podacima s www.hnb.hr (29.05.2019.)

Grafikon 4: Stupanj samofinanciranja klijenata po bankama

Izvor: izrada autora prema podacima iz tablice 16.

Ulaganja banaka u dužničke vrijednosne papire domaćih izdavatelja utjecala su na rast iznosa i udjela tih ulaganja u bilanci. Godišnji rast od 5,9 mlrd. kuna (11,7%), na 14,4% ukupne imovine, odraz je većih ulaganja banaka u obveznice domaće države (9,6 mlrd. kuna ili 52,4%) i obveznice nefinancijskih društava (1,2 mlrd. kuna ili 12,9%), uz istodobno smanjenje ulaganja u trezorske zapise MF-a (3,5 mlrd. kuna ili 28,3%) i dužničke vrijednosne papire stranih država (1,1 mlrd. kuna ili 14,5%).

Pregled strukture ulaganja banaka pokazuje da se pretežiti dio portfelja drži u najsigurnijim vrijednosnim papirima, pa je gotovo polovina otpadala na obveznice RH, oko 16% na trezorske zapise MF-a, dok je u vrijednosnicama stranih država (mahom obveznicama) bilo još 12%.

Pretežiti dio portfelja dužničkih vrijednosnih papira banke su na kraju 2016. rasporedile u portfelj instrumenata raspoloživih za prodaju (70,3%), a mjerenje po fer vrijednosti imalo je za posljedicu smanjenje nerealizirane dobiti koja se iskazuje u kapitalu banaka (za 250,5 mil. kuna ili 24,1%). Pod utjecajem promjena iz prvog dijela godine, tijekom kojeg se odvijalo vlasničko preuzimanje Visa Europe Ltd¹⁴, smanjena su i ulaganja u vlasničke vrijednosne papire (396,8 mil. kuna ili 37%).²⁰

Banke su smanjile i gotovo sve ostale ulagačke aktivnosti, osobito u materijalnu i preuzetu imovinu, što je djelomice utjecaj prodaja potraživanja, pa je omjer ukupnog ulaganja u materijalnu imovinu i priznatoga kapitala zadržan osjetno nižim od dopuštenih 40%¹⁵, te je na kraju 2016. iznosio 10,2%.

Primljeni krediti nastavili su višegodišnji trend opadanja. Smanjenjem za petinu sveli su se na samo 6% ukupnih izvora banaka. Promjenama su prednjačili krediti iz inozemstva, koji su manji za 5,5 mlrd. kuna (52,6%), uglavnom na osnovi kredita primljenih od većinskih stranih vlasnika, a banke su smanjile i kredite primljene od ostalih stranih financijskih institucija. S druge strane, skroman rast imalo je zaduživanje na domaćem tržištu (1,9%), kao odraz potreba (uglavnom manjih banaka) za dodatnim kunkskim izvorima, osiguranima putem HNB-ovih redovitih i strukturnih repo aukcija.

²⁰Bilten o bankama 30, HNB, 2017.

Sredstava koja banka plasira klijentima u odnosu na sredstva koja je banka pribavila od svojih klijenata izražava se kroz stupanj samofinanciranja klijenata. Što je stupanj veći zaduženost banke je manja. Najveći stupanj u 2015. godini postigla je Raiffeisen banka, a najlošiji stupanj Privredna banka Zagreb. U 2016. godini kod Erste banke stupanj iznosi 1 što znači da je banka plasirala jednaka sredstva koja je i prikupila od klijenata. U 2017. najveći stupanj imala je Erste banka, a Privredna banka Zagreb ostvaruje najmanji stupanj kroz 2016. i 2017. godinu.

Iz grafikona je vidljivo kako Erste banka ostvaruje 100% stupnja samofinanciranja klijenata. Najmanji postotak ostvaruje PBZ banka odnosno ona u najmanjem postotku primljena sredstva od klijenata plasira ponovno klijentima.

6. ZAKLJUČAK

U samom zaključku ovog rada potrebno je naglasiti kako analizirani pokazatelji nisu jedini pokazatelji na temelju kojih možemo donijeti zaključak o poslovanju banke, ali svakako pružaju dostatnu osnovu za donošenje osnovnih zaključaka o poslovanju i financijskom položaju banke.

Uzimajući u obzir činjenicu da bankarski sustav upravlja najvećim dijelom ukupne štednje, možemo zaključiti da banke svojim aktivnostima izravno utječu na razvoj gospodarstva zemlje.

Banka uglavnom posluje tuđim prikupljenim sredstvima, koje onda ulažu u kreditne i nekreditne plasmane, obavlja domaći i međunarodni platni promet i druge poslove, pa je iznimno važno da uvijek i na vrijeme izvršava dospjele obveze, odnosno da je likvidna. Likvidnost je uvjet da bi banka mogla opstati. Postizanje maksimalne kamatne marže također je od bitne važnosti za poslovanje banke.

Analizirani su podaci bankarskog sektora u Hrvatskoj koristeći agregirana izvješća banaka koja objavljuje Hrvatska narodna banka.

Analizirajući podatke bankarskog sektora vidljivo je da je likvidnost bankarskog sektora kao cjeline dobra. Na razini cjelokupnog bankarskog sektora, kao i kod svih pojedinačno promatranih banaka viškovi likvidnosti su bili visoki, što se očitovalo u neuobičajeno velikim iznosima pohranjenima na žiroračunima banaka kod HNB-a i visokim vrijednostima pokazatelja kojima se mjeri kratkoročna likvidnost (LCR). Na to je, među ostalim, utjecalo i snažno razduživanje središnje države kod domaćih banaka, a osobito tzv. cestarskih poduzeća, pred sam kraj godine. Osim toga, smanjilo se i kreditiranje stranih matrica, uglavnom putem obratnih repo kredita.

Analizirajući omjer danih kredita i primljenih depozita uočavaju se razlike kod promatranih banaka što je posljedica različite strukture izvora financiranja. Naime, većina banaka u Hrvatskoj, pa tako i promatrane banke, imaju dobru kapitaliziranost i razina kapitala odnosno udio financiranja imovine vlastitim sredstvima nije razlog odstupanja ovog pokazatelja. Razlog odstupanja je u kod promatranih banaka što primjerice Erste banka koristi veći udio kredita kao izvor financiranja, dok se Raiffeisen banka primarno oslanja na depozite kao

izvore financiranja i to većim dijelom one po transakcijskim računima, koji su nešto jeftiniji izvori financiranja od oročenih depozita.

Nadalje, analizirajući zaduženost bankarskog sektora u Hrvatskoj vidljivo je da pokazatelji zaduženosti ne pokazuju značajne oscilacije kroz promatrana razdoblja, te da se vlastitim sredstvima financira 15% ukupne imovine. Uzimajući u obzir regulatorne zahtjeve kapitala možemo zaključiti da je bankarski sektor kao cjelina dostatno kapitaliziran, te da zaduženost nije uvijek loš pokazatelj, ali pod uvjetom da se kontrolira i prati te pravilno koriste sredstva dobivena dodatnim zaduženjem.

LITERATURA:

Knjige:

1. BIS Basel Committee on Banking Supervision, Principle for Sound Liquidity Risk Management and Supervision, Basel: Bank for International Settlements., 2008., str 1.
2. Curić Zvonimir,: Upravljanje rizikom likvidnosti banke, 2017
3. Matić, b. (2011.): Monetarna ekonomija, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek
4. Mishkin, Frederic, S.(2010), Ekonomija novca, bankarstava i financijskih tržišta, Zagreb, MATE d.o.o, str 284.
5. Vodovoda P., (2013): Determinants of commercial banks liquidity in Hungary, Slezska univerzita, Obchodne podnikatelska fakulta, Karvina, str 1.
6. Žager K., Mamić Sačer I., Sever S., Žager I.(2008.) : Analiza financijskih izvještaja

Zakonski propisi:

1. Odluka o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja kreditnih institucija – NN 42/2018
2. Zakon o kreditnim institucijama čl. 159

Ostala literatura:

2. Bilten o bankama 30, Hrvatska Narodna Banka, www.hnb.hr (13.02.2019.)
3. Bilten o bankama 31, Hrvatska Narodna Banka, www.hnb.hr (13.02.2019.)
5. Financijski izvještaji Privredne banke Zagreb
6. Financijski izvještaji Zagrebačke banke
7. Financijski izvještaji OTP banke
8. Financijski izvještaji Raiffeisen banke
9. Financijski izvještaji Erste banke

Web stranice:

1. <https://www.hnb.hr> (29.01.2019.)
2. <http://www.moj-bankar.hr/Kazalo/B/Banka> (29.01.2019.)

POPIS TABLICA:

Tablica 1: Banke koje imaju odobrenje za rad

Tablica 2: Banke u stečaju

Tablica 3: Bilanca banke

Tablica 4: Račun dobiti i gubitka banke

Tablica 5: Pokazatelj likvidnosti banke

Tablica 6: Pokazatelji zaduženosti banke

Tablica 7: Izračun koeficijenta likvidnosne pokrivenosti bankarskog sektora u RH

Tablica 8: Komparativna analiza koeficijenta likvidnosne pokrivenosti (LCR)

Tablica 9: Izračun odnosa danih kredita i primljenih depozita bankarskog sektora u RH

Tablica 10: Komparativna analiza odnosa danih kredita i primljenih depozita

Tablica 11: Izračun odnosa kapitala i ukupne aktive bankarskog sektora u RH

Tablica 12: Komparativna analiza odnosa kapitala i ukupne aktive

Tablica 13: Izračun odnosa obveza i ukupne aktive bankarskog sektora u RH

Tablica 14: Komparativna analiza odnosa obveza i ukupne aktive

Tablica 15: Izračun stupnja samofinanciranja klijenata bankarskog sektora u RH

Tablica 16: Komparativna analiza stupnja samofinanciranja klijenata

POPIS GRAFIKONA:

Grafikon 1: Koeficijent odnosa danih kredita i primljenih depozita po bankama

Grafikon 2: Postotak vlastitog financiranja po bankama

Grafikon 3: Postotak zaduženosti po bankama

Grafikon 4: Stupanj samofinanciranja klijenata po bankama